

LIETUVOS RESPUBLIKOS MINISTRO PIRMININKO TARNYBA

UŽSIENIO LIETUVIŲ REIKALŲ KOORDINAVIMO KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2011 m. balandžio 8 d. Nr. 9-58

Vilnius

Posėdis įvyko 2011-04-08.

Posėdžio pirmininkas – Andrius Kubilius, Ministras Pirmininkas, komisijos pirmininkas.

Sekretoriai – Giedrė Bagdonienė, Ministro Pirmininko tarnybos Socialinės aplinkos analizės ir reformų departamento Socialinės aplinkos skyriaus patarėja, Bertas Venckaitis, Užsienio reikalų ministerijos (toliau – URM) Užsienio lietuvių departamento Ryšių su bendruomenėmis ir informavimo skyriaus vyresnysis specialistas.

Dalyvavo:

Komisijos nariai:

Audronius Ažubalis, užsienio reikalų ministras, komisijos pirmininko pavaduotojas;
Regina Narušienė, Pasaulio lietuvių bendruomenės (toliau – PLB) valdybos pirmininkė, komisijos pirmininko pavaduotoja;
Vida Bandis, PLB atstovė Lietuvoje;
Jūratė Caspersen, PLB valdybos narė;
Arvydas Daunoravičius, URM Užsienio lietuvių departamento direktorius;
Dalia Henke, PLB valdybos narė;
Donatas Jankauskas, socialinės apsaugos ir darbo ministras;
Petras Maksimavičius, PLB valdybos narys;
Edmundas Putrimas, PLB valdybos narys;
Renata Retkutė, PLB valdybos narė;
Klemensas Rimšelis, Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinis direktorius;
Gintaras Steponavičius, švietimo ir mokslo ministras.

Taip pat dalyvavo:

Loreta Čaplinskienė, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos Dokumentų valdymo skyriaus vyriausioji specialistė;
Vilma Dambrauskienė, URM Užsienio lietuvių departamento Globalios Lietuvos skyriaus vedėja;
Mykolas Juozapavičius, užsienio reikalų ministro patarėjas;
Arūnas Kazlauskas, Teisingumo ministerijos kancleris;
Asta Klapatauskienė, Vidaus reikalų ministerijos Viešojo saugumo politikos departamento Migracijos reikalų skyriaus vyriausioji specialistė;
Ramojus Kraujalis, Lietuvos vyriausiasis archyvaras;
Rolandas Kvietkauskas, kultūros ministro patarėjas;
Daiva Lukšaitė, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos Dokumentų valdymo skyriaus vedėjo pavaduotoja;
Deividas Matulionis, Ministro Pirmininko kancleris;
Algimantas Misevičius, URM Užsienio lietuvių departamento Ryšių su bendruomenėmis ir informavimo skyriaus vedėjas;
Dainius Numgaudis, Švietimo ir mokslo ministerijos kancleris;

Kristina Pakonytė, URM Užsienio lietuvių departamento Globalios Lietuvos skyriaus pirmoji sekretorė;

Nomeda Poderienė, Ministro Pirmininko tarnybos Komunikacijos departamento Piliečių ir atviros visuomenės skyriaus patarėja;

Asta Skaisgirytė Liauškienė, užsienio reikalų viceministrė;

Gintaras Steponas Vyšniauskas, vidaus reikalų viceministras.

Darbotvarkė:

1. Ministro Pirmininko Andriaus Kubiliaus įžanginis žodis.
2. „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011–2019 metų programos įgyvendinimas ir PLB atsakomybė įgyvendinant minėtą programą.
Pranešėjai: Užsienio reikalų ministerijos Užsienio lietuvių departamento direktorius A. Daunoravičius; PLB valdybos pirmininkė Regina Narušienė.
3. Archyvų užsienyje būklė, jų tvarkymo ir panaudojimo veiksmų planas..
Pranešėjas: Lietuvos vyriausiasis archyvaras Ramojus Kraujelis.
4. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nuostatų įgyvendinimas.
Pranešėjai: Vidaus reikalų viceministras Gintaras Steponas Vyšniauskas, PLB valdybos pirmininkė Regina Narušienė.
5. Lietuvos kultūros sklaida ir paveldo saugojimas užsienyje. M. K. Čiurlionio 100-ųjų mirties metinių minėjimas užsienio valstybėse. Valdovų rūmų atstatymo klausimas.
Pranešėjai: PLB valdybos narys Petras Maksimavičius; Kultūros ministro patarėjas Rolandas Kvietkauskas.
6. Užsienio lietuvių reikalų koordinavimo komisijos priimtų sprendimų vykdymas ir įgyvendinimas, komisijos darbo reglamentas.
Pranešėjas: Pasaulio lietuvių bendruomenės valdybos narys Petras Maksimavičius.
7. Kiti klausimai.

1. SVARSTYTA. „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011–2019 metų programos įgyvendinimas ir Pasaulio lietuvių bendruomenės atsakomybė įgyvendinant minėtą programą.

URM Užsienio lietuvių departamento direktorius A. Daunoravičius pristatė „Globalios Lietuvos“ kūrimo programą, jos tikslus ir pagrindines kryptis. Jis pažymėjo, kad tai pirmasis valstybės ir užsienio lietuvių santykius reguliuojantis dokumentas. Jį kuriant aktyviai dalyvavo ir užsienio lietuviai. Tam, kad „Globalios Lietuvos“ idėja būtų gyvybinga, reikės, kad ją įgyvendinant dalyvautų ne tik Lietuvos valstybės institucijos, bet ir kuo plačiau dalyvautų pasaulio lietuviai. Artimiausiu metu bus rengiamas tarpinstitucinis veiklos planas, kuriame bus numatytos konkrečios „Globalios Lietuvos“ kūrimo programos priemonės artimiausiems trejiems metams, užsienio lietuviai bus kviečiami teikti pasiūlymus dėl konkrečių programos priemonių įgyvendinimo. A. Daunoravičius pažymėjo būtinybę panaudoti užsienio lietuvių potencialą ekonomikos, kultūros ir kitose srityse, pabrėžė tokių projektų kaip Pasaulio lietuvių ekonomikos forumas svarbą.

R. Narušienė sveikino „Globalios Lietuvos“ kūrimo programos priėmimą ir padėkojo už, anot PLB pirmininkės, pripažinimą, kad šioje programoje PLB atstovauja visiems užsienio lietuviams. Kartu ji pažymėjo, kad užsienio lietuvių indėlis į jos įgyvendinimą, ypač įsitraukimas į Lietuvos politinį gyvenimą, bus ribotas, nes dalis jų praranda Lietuvos Respublikos pilietybę. Dabartinis Pilietybės įstatymas netenkina užsienio lietuvių, todėl, atėjus laikui, reikės jo nuostatas keisti, kitaip „Globali Lietuva“ neturės prasmės.

E. Putrimas pažymėjo, kad, nors „Globalios Lietuvos“ kūrimo programa – visų pirma „biurokratinis dokumentas“, svarbu, jog jame akcentuojama Lietuvos etninių žemių ir užsienio lietuvių bendruomenių svarba. Kartu jis teigė, kad programai trūksta konkretumo, nepakankamai apibrėžtas URM Užsienio lietuvių departamento vaidmuo. Svarbu, kad programos tikslai būtų orientuoti į jaunimą, tėvus, šeimą. Anot jo, būtent nuo čia prasideda lietuvių išsaugojimas ir bendruomeniškumo puoselėjimas užsienyje. Prelatas E. Putrimas pažymėjo, jog dėl šio dokumento priėmimo PLB veikla nesikeis.

G. Steponavičius pabrėžė, kad „Globalios Lietuvos“ kūrimo programa turi tapti pagrindu konkretiems žingsniams, skatinantiems užsienio lietuvių įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą. Be praktinių veiksmų šis dokumentas turės menką vertę. Vienas svarbiausių uždavinių – sudaryti galimybę balsuoti internetu. Švietimo ir mokslo ministras pažymėjo, kad šiuo klausimu Seime stokojama politinės valios, o Pasaulio lietuvių bendruomenė galėtų padėti ją formuoti.

A. Ažubalis pažymėjo, kad „Globalios Lietuvos“ kūrimo programai įgyvendinti bus rengiamas tarpinstitucinis veiklos planas, kuriame bus numatytos konkrečios veiklos. Šis dokumentas turėtų būti parengtas birželio pradžioje.

A. Kubilius atkreipė dėmesį į simbolinę dokumento pavadinimo prasmę. Pasak Ministro Pirmininko, viešojoje erdvėje emigranto terminas turi neigiamą konotaciją. „Globalios Lietuvos“ idėja gali padėti šį stereotipą sugriauti. Globalizacija ne tik kelia naujus iššūkius, bet ir suteikia naujas galimybes.

J. Caspersen pažymėjo, kad patvirtinta „Globalios Lietuvos“ kūrimo programa labai skiriasi nuo jos pirminių variantų. Pasak jos, ji nedaug skiriasi nuo anksčiau galiojusios ilgalaikės valstybės santykių su užsienio lietuviomis 2008–2020 m. strategijos. PLB valdybos narė pažymėjo, kad PLB turėtų tekti „ryšinininko vaidmuo“ įgyvendinant šią programą. J. Caspersen pažymėjo, kad PLB veikla nesikeis ir kad ji veiks taip, kaip nutars.

NUTARTA:

1. Užsienio reikalų ministerijai parengti „Globalios Lietuvos“ kūrimo programos Tarpinstitucinio veiksmų plano projektą.
2. Į tarpinstitucinio veiksmų plano svarstymą įtraukti užsienio lietuvius.

2. SVARSTYTA. Archyvų užsienyje būklė, jų tvarkymo ir panaudojimo veiksmų planas.

R. Kraujelis pristatė kartu su Pasaulio lietuvių bendruomene parengtą Užsienio lietuvių archyvų tvarkymo ir panaudojimo veiksmų planą. Į Ministro Pirmininko klausimą, kiek archyvų yra užsienyje, Lietuvos vyriausiasis archyvaras atsakė, kad maždaug apie 5 procentus.

R. Narušienė pažymėjo, kad užsienyje esančių archyvų išsaugojimo klausimas yra kompleksiškas. PLB sudaro skirtingos bendruomenės, vienos jų turi šimtmetes veiklos tradicijas, kitos veikia vos keletą metų, skirtinga ir archyvų būklė. PLB archyvų išsaugojimo ir prieinamumo klausimui didelį dėmesį skiria jau ketverius metus. R. Narušienė konstatavo konstruktyvų bendradarbiavimą su Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba ir padėkojo už šios tarnybos parengtą atmintinę apie archyvų saugojimą. Užsienio lietuviai neretai susiduria su klausimu, kuriam iš Lietuvos muziejų ar bibliotekų perduoti archyvus. R. Narušienės nuomone, kai kurie archyvai niekuomet nebus grąžinti į Lietuvą, nes ir užsienyje yra geros sąlygos juos saugoti ir tinkamai prižiūrėti.

R. Narušienė pasiūlė į šį planą įtraukti tris PLB pageidavimus: 1) Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba sudarytų Lietuvos institucijų, kurios būtų suinteresuotos priimti archyvus iš užsienio, sąrašą, jame nurodant archyvų perdavimo sąlygas, 2) gauti iš Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos į Lietuvą perduotų užsienio lietuvių archyvų sąrašą, kur būtų nurodyta, kur ir kokiomis sąlygomis jie saugomi, 3) ieškoti būdų, kaip archyvus perkelti į Lietuvą, atsižvelgiant į tai, kad tam reikalingos lėšos.

J. Caspersen informavo, kad vykdamą į posėdį kartu atsivežė ir Lietuvos sporto muziejui Kaune perdavė Lietuvos sporto pradininkų Garbačiauskų archyvus.

J. Kraujelis informavo, kad Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba galinti surengti ekskursiją po archyvus, kurios metu PLB būtų supažindinta su Lietuvos archyvų galimybėmis saugoti iš užsienio perduotus dokumentus.

D. Matulionis pažymėjo, kad jam neseniai teko lankytis Lietuvos valstybės centriname archyve, kur saugomi Lozoraičių archyvai ir kur sudarytos puikios archyvų saugojimo sąlygos. Ministro Pirmininko kancleris rekomendavo archyvus perduoti minėtam archyvui. Jis taip pat pažymėjo, kad būtina turėti užsienyje esančių archyvų sąvadą, nes tuomet būtų galima su užsienio valstybėmis dvišalių susitarimų pagrindu tartis dėl archyvų perdavimo.

D. Jankauskas pažymėjo, kad Lietuvos sporto muziejus skiria didelį dėmesį užsienyje esančių archyvų išsaugojimui.

NUTARTA:

1. Iš esmės pritarti Lietuvos vyriausiojo archyvo tarnybos kartu su Pasaulio lietuvių bendruomenės valdyba parengtam užsienio lietuvių archyvų tvarkymo ir panaudojimo veiksmų planui.
2. Pateikti šį veiksmų planą Pasaulio lietuvių bendruomenei svarstyti ir, gavus pritarimą, jį pasirašyti.
3. Lietuvos vyriausiojo archyvo tarnybai per metus sudaryti užsienio lietuvių archyvų, perduotų įvairioms Lietuvos įstaigoms, sąrašą.

3. SVARSTYTA. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nuostatų įgyvendinimas.

G. Vyšniauskas informavo, kad 2011 m. balandžio 1 d. įsigaliojo naujoji Pilietybės įstatymo redakcija. Ji yra aiškesnė ir suprantamesnė. Techniškai pasirengta elektroniniam balsavimui, jeigu būtų nuspręsta rinkėjams suteikti tokią galimybę.

R. Narušienė pabrėžė, kad įgyvendinant Pilietybės įstatymą yra daug biurokratizmo, pavyzdžiui, tvarkant dokumentus vaikams, gimusiems užsienyje, kartais reikalaujama perteklinių dokumentų. Atskirais atvejais dokumentų tvarkymas užtrunka pernelyg ilgai, o Migracijos departamento atsakymai piliečiams yra sunkiai suprantami. Ji pasiūlė, kad iš asmenų nebūtų pakartotinai prašoma dokumentų, kurie jau anksčiau buvo pateikti Migracijos departamentui. Vidaus reikalų viceministras pažadėjo pavesti išnagrinėti šiuos nusiskundimus.

A. Kubilius atkreipė komisijos narių dėmesį, kad svarbu keisti Lietuvos žmonių mentalitetą, įveikti globalios konkurencijos baimes. Užsienio lietuviai turi tokios patirties ir gali ja pasidalyti. Vienas iš tokių projektų yra Pasaulio lietuvių ekonomikos forumas.

D. Matulionis pasiūlė aktyviau naudotis tarptautinėse korporacijose dirbančių lietuvių patirtimi, sudaryti jų kontaktų duomenų bazę. Jis akcentavo PLB narių paramos svarbą, siekiant Lietuvos narystės NATO. Pilietybė yra svarbi, tačiau nėra lemiamą, svarbu ir tautinis tapatumas.

J. Caspersen atkreipė dėmesį, jog dalis lietuvių užsienyje priėmė kitos valstybės pilietybę, kad turėtų galimybes siekti profesinių aukštumų savo veiklos srityse.

4. SVARSTYTA. Lietuvos kultūros sklaida ir paveldo saugojimas užsienyje. M. K. Čiurlionio 100-ųjų mirties metinių minėjimas užsienio valstybėse. Valdovų rūmų atstatymo klausimas.

R. Kvietkauskas informavo, kad šiuo metu klausimas dėl tolesnio Valdovų rūmų finansavimo yra svarstomas Vyriausybėje. Kultūros ministerija suplanavo 2011 m. skirti 16 mln. litų Valdovų rūmų atstatymo darbams vykdyti. Vykdoma M. K. Čiurlionio 100-ųjų mirties metinių minėjimo programa, pagal kurią Lietuvoje ir užsienyje, Lietuvos Respublikos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms padedant, vyksta renginiai, skirti lietuvių menininko atminimui. Dar planuojama surengti renginius šešiose valstybėse, tačiau atskiros programos užsienio lietuviams nebuvo sukurtos dėl lėšų stokos. Dėl finansinių išteklių stygiaus laikinai nevyksta užsienyje esančio Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo identifikavimo ir tyrinėjimo veikla, tačiau Kultūros ministerija tikisi, kad šie darbai bus atnaujinti kitais metais.

Bus stiprinama Lietuvos kultūros sklaida užsienyje ir plečiant institucinį tinklą (bus steigama kultūros atašė pareigybė JAV), ir bendradarbiaujant su bendruomenėmis.

D. Matulionis pasiūlė, kad į M. K. Čiurlionio 100-ųjų mirties metinių minėjimą būtų aktyviau įtrauktos užsienio lietuvių bendruomenės, o parodos užsienio valstybėse būtų rengiamos viešose erdvėse, kad jas pamatytų kuo platesnė publika. D. Matulionis pasiteiravo, ar PLB galėtų prisidėti prie M. K. Čiurlionio atminimui skirtos knygos leidimo (tam reikia 70 tūkst. litų, o Kultūros ministerija gali skirti tik 20 tūkst. litų).

R. Narušienė atsakė, kad PLB pinigų neturinti, tačiau ji galėtų kreiptis į fondus dėl tokios paramos, tačiau informacinę medžiagą PLB turėtų gauti iki 2011 m. balandžio 15 d. Ministro Pirmininko kancleris pavedė Kultūros ministerijai šią informaciją pateikti nedelsiant.

R. Narušienė taip pat teigė, kad užsienio lietuvių bendruomenės norėtų plačiau įsitraukti į M. K. Čiurlionio mirties metinių minėjimo renginius ir siūlė, kad Lietuvoje būtų parengta atitinkama medžiaga radijo laidoms, kuria būtų pasidalyta ir su PLB. Atsakydamas į R. Retkutės klausimą dėl M. K. Čiurlionio programos koordinavimo, R. Kvietkauskas nurodė kaip kontaktinį asmenį Kultūros ministerijos Programų skyriaus vedėją.

D. Matulionis pasiūlė, kad ir PLB prisidėtų prie užsienyje esančio Lietuvai reikšmingo kultūros ir istorijos paveldo registravimo. Galbūt pavyks sudaryti dvišalius susitarimus su užsienio valstybėmis dėl vertybių grąžinimo, nes tokių prašymų gauna ir Lietuva.

R. Narušienė pažadėjo, kad PLB valdyba, iš Ministro Pirmininko tarnybos gavusi tokį prašymą, pateiks jį visoms kraštų bendruomenėms, prašydama sudaryti joms žinomo užsienyje esančio Lietuvai reikšmingo kultūros ir istorijos paveldo sąrašą ir pateikti PLB valdybai.

NUTARTA:

1. Kultūros ministerija perduos Pasaulio lietuvių bendruomenės valdybai išsamią informaciją apie planuojamą leidinį M. K. Čiurlioniui atminti.
2. PLB valdyba palaikys prašymą dėl finansavimo gavimo šio leidinio leidybai iš Lietuvių fondo.
3. PLB kraštų valdybos parengs joms žinomų užsienyje esančių Lietuvai reikšmingo kultūros ir istorijos vertybių sąrašą, gavusi tokį prašymą iš Ministro Pirmininko tarnybos.

5. SVARSTYTA. Užsienio lietuvių reikalų koordinavimo komisijos priimtų sprendimų vykdymas ir įgyvendinimas, komisijos darbo reglamentas.

NUTARTA:

1. Pritarti Užsienio lietuvių reikalų koordinavimo komisijos darbo reglamentui (pridedama).
2. Siekiant komisijos darbą padaryti veiksmingesnį, rengti papildomus darbo pasitarimus, kuriuose dalyvautų komisijos narių institucijų deleguoti atstovai, atsakingi už užsienio lietuvių ryšių su Lietuva stiprinimo programų formavimą ir įgyvendinimą.